

**EGYHÁZON BELÜL ÉS KÍVÜL:
A HÍVŐK ÉS NEM HÍVŐK/MÁSKÉNT HÍVŐK POLITIKA „ALATTI” RINTKEZÉSÉRŐL ♦**

A provokálás nem titkolt szándékával. A rendszerváltás előtti korban, attól kezdve, hogy öntudatra eszmélt valakinek tarthattam magam, időnként engem is eltöltött a *szolidaritás*, a legkülönbözőbb helyzetekben és a legkülönbözőbb sajátságokkal jellemezhető konkrét személyekkel. Volt rajtuk egy nagyon fontos, mindegyikükön megtapadt jegy. Igen – jegy, mert az akkori rendszerben, az *államszocializmusban* (idősödésemmel egyre komplexebbnek látom) ezek az emberek bélyegesnek, leírandó, jobb esetben saját szubsztanciájuktól megfosztandó és ebben az értelemben alakítandó-formálandó-„fejlesztendő” egyedeknek számítottak. Ők valamilyen okból opponálták a „fennállót”, választóvízként kezelt kérdésben vagy ügyben tagadták-vitatták a hivatalos felfogást, ilyen-olyan tekintetben szembehelyezkedtek a hatalom vonatkozó parancsával – a Tekintéllyel. Természetesen nem soroltam ide azokat, akiket szememben fasiszta, rasszista előítéletek terheltek, meg akik az ún. úri rendet reklamálták vissza. Együttérzésemből részesültek mindazok, akik valódi demokráciával törekedtek ötvözni a „létező szocializmust”, s emiatt jutottak bajba (az ifjabbaknak szerényen: akkor a „formák”, a formai garanciák hiányán lehetett keseregni, „egy ló versenye”, most pedig az egyenlőség tartalmának valóságosságát hiányolva kínozhat lelkiismeretünk, „a híd alatt mindenkinek joga van aludni”...). És hát, mindenkinek kijárt belőlem ez a rezonancia, ha másképpen nem, tapintatra igyekvésként, amennyiben hívő emberként szólalt meg. *Manapság* ellenben azokra mozdulok „csípőből” pozitívan, akik úgy törekednek jók, progresszívek, szociálisan érzékenyek, egyszóval erkölcsösek lenni, hogy közben nyíltan vállalják egyházhoz-istenhez nem tartozásukat. Paradox dolog ez az élményem, mert ugyanakkor – a jelenben – sokkal, de sokkal több „istenességet” fedezek föl – és ápolok – magamban, mint amikor eltökélt istentagadóként szolidarizáltam a „báránnyal”.

Nos, ezzel a szubjektivitáshoz fordulással elérkeztünk ahhoz a problémakörhöz, amelyhez a felszólamlás illeszkedik: „A társadalom és az egyházak”.

Elengedhetetlen néhány önkorlátozással és –pozicionálással, valamint engem orientáló posztulátum leszögezésével élnem. Taxatív. A társadalom és az egyházak (meg a sokféle egyház!) együtt-létezése – akarjuk, nem akarjuk – belátandó *realitás*. A hit fogalmát itt az Új Szövetség meghatározásában használom (Zsidókhoz 11, 1: „...a reménylett dolgoknak valósága, és a nem látott dolgokról való meggyőződés”). A vallását meg istenhithez kötődően. Szintén e helyütt az egyházak közül a térítő jellegűekre gondolok, ezeken belül is a keresztény-keresztyén gyülekezetekre. A társadalom és az egyházak kettőségét *viszonyként* értelmezem, amelyben legmeghatározóbb és egyben legérzékenyebb összetevők a *kompetenciák*, a maguk rendkívül *dinamikus antinómiákkal* telített természetével. A hívő voltot szememben nem teljesíti ki az *egyházhoz tartozás*, ám ez utóbbi – ugyancsak számomra – nem feltétlenül hitelteleníti az előbbi. Hol az ún. civil (tömeg)értelmiségi bőrébe bújok, hol a magam teremtetten hivatásomat képviselem, a mentálpedagógiát (jelzésszerűen: a felnőttek felnőtté érlelésének szubdiszciplínája, az önsegítés, a pszichoterápia és az andragógia koncepcionális összekapcsolásaként, önálló fogalomrendszerrel és metodikával). Eltekintek a problémák kifejtésétől, precíz meghatározásukra se igen vállalkozom. Beérem felvetésükkel.

A sarokpontot, amelyen javaslok most megvetni lábunkat, ekként formulázom:

Miként érzékelhetik az egyházak kompetenciáit a gyülekezeteken kívüli „világ” nem hívő, illetve egyházhoz nem tartozó emberei – mindennapi életükben?

A válaszhoz „merítési bázisom” szigorúan egyéni tapasztalat. Akár magánemberként, akár mentálpedagógus terapeutaként. Mindazonáltal úgy vélem, nem tévedek, ha a társadalom és az egyházak viszonyában kiemelkedő jelentőségűnek tételezem az egyházak megnyilvánulását, az általuk keltett benyomást – túl a saját szervezeti kereteiken. Ez nem azonos az állam és az egyház viszonyával, bár nem is független tőle. Megkockáztatom, elnagyoltan: amiképpen *dialektikában* létezik egymással *állam és civil társadalom* (erős civil társadalommal inkább párosul funkcionális állam), úgy a civil társadalmon belül is kölcsönösen gazdagító ellentétpárban élhet a *hívők és a nem hívők* világa (viszont a konstantinuszi jellegű egyház, pláne a teokratikus politikai berendezkedés kizárja a civil szabadságot). Természetesen lehetőségről van szó (a hívők és nem hívők produktív nexusát illetően), a kiaknázás számos tényező függvénye. Jegyezzük a legfontosabbakat.

Meg kellene találni az *evangélizáció* új eszközeit és módozatait, hogy az „örömhír hozatala” minél kevesebb negatív érzést gerjessen a nem hívő emberekben. Például sokakból ellenszenvet vált ki a harsányság, a kéretlenség, de legalább annyira az ijedelemkeltés, a szorongás megcélzása is („ha megtérsz, megszűnsz félni...”), a presszionáló-zsaroló mechanizmusok működtetése („az isteni áldozat kötelez”). Nem állítom, hogy ezek az összes jézusi egyházban dominálnak. Viszont nem ritkák.

Különösen lényeges a *kompetenciahatárok* világos, félreérthetetlen meghúzása és – előzetes feltételként – az *identitások* őszinte, bátor kialakítása s megvallása. Rászorulunk a termékeny *kompromisszumokra* hívők és nem hívők között. Tartózkodnunk ajánlott az emberminősítő általánosításoktól. Más úton szerintem – irányt veszek szűkebb szakmámra – lehetetlen a világi és a hitbeli mentálhigiéne egymást erősítő találkoztatása. Vegyük *a mentálpedagógiát és a pasztorálterápiát*.

A mentálpedagógia a saját lábón álló szilárdsághoz segíti a léleksérült embert. Önkritikát serkent, nem bűnbánatot kelt. Önállóság-, szuverenitásvesztést mond, nem elbukást. Felelősséget sokkal inkább hangsúlyoz, mint bűnösséget. Nem alkalmazza az eredendő bűn tételét. Törekszik beérni az eseti célszerűtlenség felvetésével, ódzkodik bárkit is a maga individuális egészében hibássá, bűnössé nyilvánítani. Megalázkodásba terelés helyett – a tagadás ellen – felkínálja a perújító dialógust és a hősterápiát. Az önsorsrontásban elsősorban nem a bűnre mutat rá, hanem – a romboló következmények mellett – az önsorsjavítás vágyára (az addikcióknál, de az öngyilkosság megkísérlésénél is!) Operál az erkölcstelenség gondolatával, azonban mindig szem előtt tartja a stigmatizáció ártalmasságát. Él a jó és a rossz, a nemes és a gonosz fogalmaival, viszont ezeket az érett, harmonikus és az éretlen, diszharmonikus jelenségeihez rendeli. Mindezek mentén támogatja kialakítani vagy utólag kifejleszteni és működtetni (meg konszolidálni-stabilizálni) az érett-felnőtt személyiséget. Számol azzal, hogy hívő felnőtt korú ember is lehet éretlen személyiségű.

Az eltérések mellett a szövetkezést könnyítő „*megfelelések*” is felfedezhetők.

- A tudás és a kutakodás isteni ajándék, az istenképűség része még akkor is, ha korlátozott létünk logikája időnként kudarcos.
- Az evangéliumok visszatérő motívuma a megváltás, megvilágosodás „egy csapásra”; a betegségből, a démonikus megszállottságtól való megszabadulás, a

mentálpedagógia meg legfontosabb és legjellegzetesebb originalitásával, a bűnbakkereső cseretechnikával tudatosan munkálkodik a redempció kiváltásán.

- A belső gyermeket (a montázs-személyiség állapotának potenciális előidézőjét) egy nap se hagyhatjuk szeretetlenül, amiképpen az ó-emberünket nap mint nap új-emberré kell szentelnünk.

Meggyőződés, rengeteget *tehetünk* azért, hogy se a hívők ne tekintsék a nem és/vagy más módon hívőket megveszekedett pogányoknak, az egyházaktól független polgárok pedig ne értékeljék vallási drogtabletták fogyasztóinak a különböző gyülekezetek aktív tagjait.

Hogy a hitbe térés, az Úrral járás ne – ráadásul nemegyszer nemzedékek(!) „tradíciójaként” megkövesült – családi játszmák részévé váljon, hogy a rákbeteg szenvedését ne növelje a kegyelmet közvetíteni próbáló túlbuzgó önkéntes, illetve ügyetlenebb lelkes, hogy – friss történet is említsek – József Attilát se ócsárolgassa publikusan semmiféle gyülekezet újsütetű térítő titánja.

S az is magától értetődő legyen, hogy kórházi fekvőbetegként a Könyvek Könyve állandóan a közelemben van. Mert ha nagy a rettenet, és esetleg olvasni már vagy még nem megy, azért jó a kezemet rajta nyugtatni...

♦ Az „Egyházaink a felelősség és a jövő kihívása előtt” konferencián (Wesley János Lelkészképző Főiskola, 2008. november. 7.) elhangzott előadás szerkesztett változata. – <http://felelosseg.atw.hu/> [http://www.wesley.hu/wesley/foiskola/tanulmanyi_egysegek/teologus_es_lelkesz_szak/hirek/]